

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV NOVÝ JIČÍN

Číslo listu NAD: 936

Evidenční číslo pomůcky: 1293

ZÁKLADNÍ DEVÍTILETÁ ŠKOLA 1. – 5. ROČNÍK PALAČOV

/1857/ – 1974

INVENTÁŘ

Zpracoval: Bc. Radek Martynek

Nový Jičín 2018

O b s a h

Úvod	3
I. Úřední knihy	8
1. Knihy správní	8
2. Knihy evidenční	11
3. Knihy pamětní	12
II. Spisový materiál	13
1. Registraturní pomůcky	13
2. Spisy	13
III. Dokumentační materiál	14
1. Fotografie	14

Úvod

I. Vývoj původce archivního fondu

Palačov leží v údolí jihozápadně od Nového Jičína (8 km) a Starého Jičína (4 km) po obou stranách potoka Mřenka (užíval se i název Petřkovský potok). Německý název obce byl Palzendorf, dříve také Paltschendorf. Byla to malá, čistě česká zemědělská obec.

Počátky obce spadají patrně do 14. století, první písemná zmínka pochází z roku 1377. Po staletí tvořila obec součást starojického panství.

V roce 1774 došlo tehdejší císařovnou Marií Terezií ke schválení tzv. Všeobecného školního řádu, který považoval za základ školské struktury jednotřídní nebo dvoutřídní tzv. triviální školy, někdy zvané též farní, neboť byly zřizovány při jednotlivých farách či filiální zřizované při filiálních kostelech. V menších městech měly vznikat dvou- až trojtřídní městské školy a ve větších městech to byly čtyřtřídní hlavní školy. Školní dozor nad triviální školou náležel farářům (místní školní dozorce), jemuž byl nadřízen vikář nebo děkan (okresní školní dozorce) jmenovaný příslušnou diecézí. Okresní dozorcům podléhali vrchním školním dozorcům, ustanoveným v každé diecési a jmenovaným císařem. Od roku 1848 převzal dozor nad školami stát, konkrétně ministerstvo vyučování a kultury do roku 1860, poté zemské sněmy.

V Palačově učili nezkoušení učitelé již od roku 1777. Vyučování probíhalo v hospodářských staveních místních obyvatel, a to až do roku 1853, kdy došlo k otevření nově postavené jednopodlažní školní budovy. Teprve od prosince roku 1858 byl za podučitele na zdejší škole ustanoven František Fojtík.

Velkým přelomem ve školství se stal konec šedesátých let 19. století a vydání série říšských zákonů. Zákonem č. 48/1868 ř. z. ze dne 25. května 1868, kterým se vydávají pravidla o poměru školy a církve, byla církev vyloučena ze školské správy, která tak již definitivně připadla státu. Církvi byl ponechán dohled pouze nad vyučováním náboženství. Hlavní změnu však přinesl říšský zákon č. 62/1869 ř. z. z 14. května 1869, kterým se stanoví zásady školství se zřetelem na obecné školy. Na rozdíl od dosavadní šestileté docházky stanovoval již docházku osmiletou, která byla prohlášena za povinnost. Základem školské soustavy se stala osmitřídní obecná škola. Dosavadní hlavní školy se mohly transformovat rovněž do osmitřídních měšťanských škol a díky novele z roku 1883 došlo k osamostatnění trojtřídních měšťanských škol, které byly počínaje školním rokem 1883/1884 konstituovány jako samostatné ústavy, které měly připravovat žactvo pro průmyslové a hospodářské potřeby.

Od roku 1872 byla škola v Palačově organizována jako samostatná jednotřídní se třemi odděleními. Učitel František Fojtík byl potvrzen ve funkci učitele pro obec Palačov.

Roku 1876 došlo k vystavění druhého podlaží školní budovy.

K vnitřnímu rozvoji národního školství přispělo přijetí zákona č. 159/1905 ř. z. z 29. září 1905, definitivní řád školní a vyučovací pro školy obecné a měšťanské. Po vzniku Československa došlo k dalším změnám, které však dosavadní podobu národního školství nijak zásadně neproměnily.

Od školního roku 1930/1931 se začalo učit dle nových osnov a ve škole v Palačově bylo zavedeno nově čtvrté oddělení.

V období německé okupace došlo k řadě závažných zvrátů ve správě škol včetně změny v jejich osnovách. Po osvobození však byly všechny tyto akty anulovány. Palačov byl na podzim roku 1938 nejdříve připojen k Německé říši, aby 24. listopadu 1938 došlo k připojení k druhé republice a v březnu 1939 k Protektorátu. Škola v Palačově byla v letech 1939/1940 a 1940/1941 organizována kvůli zvětšenému počtu žáků jako dvojtřídní se střídavým vyučováním v dopoledních a odpoledních hodinách. Od školního roku 1941/1942 měl Palačov opět jednotřídní organizaci školy a tento stav platil do školního roku 1952/1953.

Zákon č. 95/1948 Sb. z 21. dubna 1948, o základní úpravě jednotného školství, platný od 1. září 1948, zavedl jednotnou soustavu vzdělávání spravovanou ministerstvem školství a osvěty. Školy byly rozděleny na mateřské, prvního stupně (národní), druhého stupně (střední) a třetího stupně (odborné školy, gymnázia). Povinná školní docházka byla devítiletá a zahrnovala absolvování národní (5 postupných ročníků) a střední školy (4 postupné ročníky). Školy prvního a druhého stupně zřizoval zemský školní úřad, od roku 1949 referát školství krajského národního výboru.

Tato organizace školství platila do roku 1953. Zákon č. 31/1953 Sb. z 24. dubna 1953, o školské soustavě a vzdělávání učitelů, ustanovil povinnou osmiletou školní docházku, kterou poskytovala osmiletá střední škola nebo jedenáctiletá střední škola, přičemž poslední tři postupné ročníky byly výběrové. V obcích, kde nebyly podmínky pro zřízení střední školy, se nadále vyučovalo v pěti ročnících národní školy, další tři postupné ročníky žáci absolvovali na nejbližší střední škole. Žáci z Palačova byli organizováni od školního roku 1953/1954 ve dvojtřídní národní škole s pěti postupnými ročníky a se střídavým dvousměnným vyučováním. Jedna směna (žáci 1. a 3. postupného ročníku) nastupovala vyučování v pondělí, úterý a středu v dopoledních hodinách, druhá směna (žáci 2., 4. a 5. ročníku) v hodinách odpoledních. Čtvrtky, pátky a soboty se pořadí směn vyměnilo.

Na přelomu let 1955/1956 došlo ke generální opravě školní budovy a žáci tak od 12. listopadu 1955 do 31. ledna 1956 byli vyučováni v místnosti úřadovny místního národního výboru.

S účinností od 23. března 1959 došlo díky poklesu počtu žáků ve škole k reorganizaci školy, která se opět stala jednotřídní s pěti postupnými ročníky a od následujícího školního roku se čtyřmi postupnými ročníky, neboť na osmiletou střední školu do Starého Jičína odešly dva ročníky žáků.

Nový školský zákon č. 186/1960 Sb. z 15. prosince 1960 prodloužil povinnou školní docházku opět na devět let. Národní škola v Palačově byla přejmenována na Základní devítiletou školu 1. – 5. ročník a organizována byla jako jednotřídní se čtyřmi postupnými ročníky.

Pro malý počet žáků byla škola ke dni 31. července 1974 zrušena. Stalo se tak na základě rozhodnutí rady Okresního národního výboru v Novém Jičíně a žáci byli převedeni do ZDŠ ve Starém Jičíně. Školní budova v Palačově sloužila i nadále potřebám mateřské školy.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archivní fond vznikl z činnosti Základní devítileté školy 1. – 5. ročník v Palačově v letech /1857/–1974. Za tuto dobu škola několikrát změnila svůj název: Obecná škola v Palačově (1857–1948), Národní škola v Palačově (1948–1961) a Základní devítiletá škola 1. – 5. ročník v Palačově (1961–1974). Část archivního materiálu bylo převzato bez zaevidování v letech 1955 a 1957. Dochovala se pouze zpráva o stavu školního archivu, kterou sepsal v roce 1954 tehdejší ředitel školy Karel Vrba. První uspořádání fondu a jeho inventarizaci provedla v roce 1961 archivářka Helena Kývalová. Po zrušení školy v roce 1974 proběhla skartace písemností a do depozitáře novojičínského archivu v bývalé synagoze v ulici Havlíčkova 12 byly uloženy archiválie z let 1949–1974, číslo přírůstku 11/1974. V tomto roce uspořádala fond Národní škola Palačov 1857–1953 a sestavila inventář archivářka Judita Tichá. Tatáž v roce 1974 rovněž uspořádala a zinventarizovala fond ZDŠ Palačov (1949)1953–1974. V pozdějších letech došlo ke sloučení obou fondů pod jeden s názvem ZDŠ 1.–5. ročník Palačov 1857–1974. V roce 2017 převzal ředitel archivu Mgr. Pavel Šustala na Základní škole ve Starém Jičíně třídní výkazy z let 1969–1974, přírůstkové číslo 3/2018.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Při pořádání archivního fondu Základní devítiletá škola 1. – 5. ročník Palačov bylo postupováno podle Metodického pokynu pro vymezení archivních fondů škol ukládaných ve státních okresních archivech a archivech měst, který vydala Archivní správa MV ČR dne 1. června 1999, čj. AS/1-2-2020/99. Zvoleno bylo následující pořádací schéma:

I. Úřední knihy

1. Knihy správní
2. Knihy evidenční
3. Knihy pamětní

II. Spisový materiál

1. Registraturní pomůcky
2. Spisy

III. Dokumentační materiál

1. Fotografie

Před pořádáním byl rozsah archivního fondu Základní devítiletá škola 1. – 5. ročník Palačov 1,44 bm. Vnitřní skartace provedena nebyla.

Časový rozsah archivního fondu je /1857/–1974. Archivní fond je dochován mezerovitě a zahrnuje 164 inventárních a 155 evidenčních jednotek (141 úředních knih z let /1857/–1974, 11 podacích protokolů z let 1873–1968, 1 karton spisového materiálu z let 1861–1973 a 2 fotografie z let /1900–1953/ a z důvodu překartonování a změny uložení zaujímá 1,30 bm. Archiválie jsou psány česky a německy. Fyzický stav fondu je dobrý, pouze kniha pod inv. č. 110 má natrženou vazbu a u knih pod inv. č. 111, 126, 131–135 vazba chybí.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archivní fond Základní devítiletá škola 1. – 5. ročník Palačov tvoří ucelená řada třídních výkazů od školního roku 1872/1873 do zrušení školy v roce 1974 s výjimkou chybějícího roku 1943/1944. Mezi úředními knihami vynikají především matriky žáků, které byly ponechány u fondu školy, neboť vykazují záznamy žáků přijatých na školu od roku 1852 do roku 1920, dále pak vynikají pečlivě psané čtyři díly školní kroniky zachycující léta 1872–1961 a 1966–1974, a to včetně popisu dějin školství v Palačově. Kategorii spisového

materiálu tvoří 11 podacích protokolů s neobvyklým kontinuálním zápisem let 1873–1968 a dále 1 karton dochovaných spisů z let 1861–1973. Archivní fond je doplněn nedatovanými dvěma kusy fotografií, jež zachycují prostor učebny ve školní budově.

Doplňující materiály k činnosti Základní devítileté školy v Palačově lze nalézt v archivních fondech Okresní národní výbor Nový Jičín, Okresní školní výbor Nový Jičín, Archiv obce Palačov, Místní národní výbor Palačov a Místní školní rada Palačov, které jsou uloženy ve Státním okresním archivu Nový Jičín.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení pomůcky

Archivní fond uspořádal, inventář sestavil a úvodem opatřil v roce 2018 ve Státním okresním archivu Nový Jičín archivář Bc. Radek Martynek.

Seznam použité literatury:

- Bartoš, J. – Schulz, J. – Trapl, M.: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960. Svazek 14, Olomouc 1995, s. 193.
- Chobot, K. a kol.: Okres Nový Jičín, Místopis obcí, 2. svazek. Nový Jičín 1998, s. 146–147.
- Martynek R.: Inventář Místní národní výbor Palačov (1924)1945–1978(1979). Nový Jičín 2017.
- Šustala, P.: Inventář Archiv obce Palačov /1787/–1945(1950). Nový Jičín 2011.
- Topinka, J. a kol.: Příspěvek k pořádání školských fondů. In: Archivní časopis 58, 2008, č. 2, s. 81–116.

Seznam použitých zkratk:

- bm. – běžný metr
- čj. – číslo jednací
- inv. č. – inventární číslo
- MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky
- ř. z. – říšský zákoník
- Sb. – Sbírka zákonů
- ZDŠ – základní devítiletá škola

Název fondu:	Základní devítiletá škola 1. – 5. ročník Palačov
Značka fondu:	ZDŠ 1. – 5. ročník Palačov
Časový rozsah:	/1857/ – 1974
Počet evidenčních jednotek:	155 (141 úředních knih, 11 podacích protokolů, 1 karton, 2 fotografie na papírové podložce)
Počet inventárních jednotek:	164
Rozsah v bm:	1, 30
Stav ke dni:	1. 8. 2018
Fond zpracoval:	Bc. Radek Martynek
Pomůcku sestavil:	Bc. Radek Martynek
Počet stran:	15
Inventář schválil:	Mgr. Pavel Šustala
Č. j. podacího deníku	ZA/3755/2018